

บทที่ 6

กรณีศึกษา "ท่าทีของสื่อมวลชนต่อโครงการก่อสร้าง เขื่อนปากมูล"

โครงการก่อสร้าง เขื่อนปากมูล เป็นอีกโครงการหนึ่งของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ที่ได้รับการคัดค้านจากกระแสของกลุ่มอนุรักษ์และประชาชนในท้องถิ่นที่จะดำเนินการก่อสร้าง เขื่อน เหมือนเช่นโครงการก่อสร้าง เขื่อนพลังน้ำแหล่งอื่น ๆ และเป็นที่แน่นอนว่า เสียงคัดค้านที่สะท้อนจากสังคมนั้นย่อมจะต้องมี "สื่อมวลชน" เป็นผู้ถ่ายทอดกระจายข่าวสารในกรณีดังกล่าวออกไปทุกทิศทุกทาง เรื่องราวของปัญหากรณีคัดค้าน เขื่อนปากมูล ในการรายงานข่าวหรือการแสดงทรรศนะในหลายแง่มุมได้ถูกนำตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์หลายฉบับอย่างต่อเนื่อง ลักษณะการนำเสนอต่อกรณีนี้ได้ปรากฏให้เห็นในเนื้อหาที่เป็นท่าทีของสื่อมวลชนอย่างชัดเจน และในบทที่ 6 นี้จะเป็นการรวบรวมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนของการเสนอข่าว และการสัมภาษณ์สื่อมวลชนซึ่ง เน้น เฉพาะหนังสือพิมพ์เป็นหลัก ในอันที่จะ เกี่ยวพันกับลักษณะของการเสนอข่าวกรณี เขื่อนปากมูล ในช่วงเวลาเสนอขออนุมัติ โครงการจนกระทั่งอนุมัติโดยจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ต่อการก่อสร้าง เขื่อนปากมูลนั้นเอง

ภูมิหลังของ เหตุการณ์

ความสำคัญของ โครงการ เขื่อนปากมูล ได้รับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน เมื่อโครงการได้รับอนุมัติ ในหลักการ ให้ก่อสร้าง จากนั้นจึงเป็นจุดเริ่มของการเกิดกระแสคัดค้าน จากประชาชน ในท้องที่ที่จะสร้าง เขื่อน ขอให้ทบทานมติอนุมัติอีกครั้ง ภาพการเคลื่อนไหวคัดค้าน และสนับสนุน จากหน่วยงานของรัฐ และฝ่ายอนุรักษ์ ได้มีการเคลื่อนไหวตอบโต้ด้วยการสร้างกิจกรรม เพื่อเรียกร้องให้ระงับการสร้าง เขื่อน หรือกิจกรรมให้เกิดการสนับสนุน การรับรู้ต่อความขัดแย้งกรณีการสร้าง เขื่อนปากมูล โดยประเด็นหลักที่ว่า การสร้าง เขื่อนปากมูลจะทำลายแหล่งท่องเที่ยวในภาคอีสาน ได้รับการบอกกล่าวจากการรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชนกลุ่มอนุรักษ์ใน

จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดที่จะทำการก่อสร้างเขื่อน ได้เริ่มตัดค้ำก่อน และมีการรวมตัวตัดค้ำจากกลุ่มตัดค้ำ กลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดมากขึ้น ในขณะที่เกี่ยวกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ก็ได้ดำเนินการชี้แจง ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อโครงการอย่างต่อเนื่อง ช่วงนี้สื่อมวลชนฝ่ายอนุรักษ์ เริ่มเข้ามามีบทบาท ต่อการให้ความสนใจที่จะกำหนดหัวข้อประเด็น การทำลายสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนให้สาธารณชนรับรู้ ฝ่ายรัฐบาลโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และบุคคลสำคัญทางการเมืองที่รับผิดชอบในโครงการนี้ ต่างแสดงเจตจำนงยืนยันที่จะก่อสร้างเขื่อนปากมูล จากนั้นจึงมีการสร้างกลุ่มพลังจัดตั้งในพื้นที่บริเวณก่อสร้างเขื่อน ระหว่างฝ่ายค้ำ และฝ่ายสนับสนุน

นักศึกษาและประชาชนในกรุงเทพฯ ก็เริ่มมีการเคลื่อนไหว ตัดค้ำ โดยเฉพะอย่างยิ่ง เมื่อมีเหตุการณ์ รัฐมนตรีสำนักนายก ไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ หาร้ายร่างกายราษฎรที่ตัดค้ำ ในการอภิปรายทางวิชาการที่จังหวัดอุบลราชธานี จึงทำให้กระแสตัดค้ำเพิ่มความรุนแรงขึ้นทั้งจาก คณะกรรมการอนุรักษ์ 14 สถาบัน ชาวบ้าน และ นิสิตนักศึกษา การรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนให้สาธารณชนได้รับทราบ ตามกระแสเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนภูมิภาค และกรุงเทพฯ และเมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติงบประมาณ ให้ กพผ. สร้างเขื่อนปากมูล การตัดค้ำ ชุมนุมประท้วง ก็ยังคงดำเนินต่อไป แต่รัฐบาลก็ยังยืนยันที่จะให้สร้างเขื่อนโดยมิได้ระงับแต่อย่างใด ฉะนั้น เมื่อใดที่มีเหตุการณ์ที่เป็นกระแสข่าวในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการตัดค้ำ หรือสนับสนุน สื่อมวลชนก็ยังรายงานให้ทราบต่อไป

ท่าทีของสื่อมวลชน

ลักษณะท่าทีของสื่อมวลชน ที่มีต่อโครงการก่อสร้างเขื่อนปากมูลจะพิจารณาตามประเด็นหัวข้อต่าง ๆ เหมือนดังในบทที่ 4 และ 5 ดังต่อไปนี้

1. นโยบายการเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน
2. จุดขายที่สื่อมวลชนเลือกนำเสนอ
3. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน

นโยบายการเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน

หลังจากได้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอันมีผลเกี่ยวข้องกับภาพรวมของนโยบายในการเสนอข่าวโครงการเชื่อมปากมูล ตลอดช่วงเวลาที่ยังพิจารณาเสนออนุมัติจากรัฐบาล (ปี 2531) จนกระทั่งรัฐบาลอนุมัตินั้น (ปี 2533) ผู้วิจัยพบว่านโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเสนอข่าวโครงการเชื่อมปากมูล มีส่วนสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ลักษณะการเสนอข่าวของสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ ที่นำเสนอข่าวกรณีเชื่อมปากมูลในปี 2531 ส่วนใหญ่เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานีทั้งสิ้น โดยเฉพาะในอำเภอท้องที่ที่จะดำเนินการสร้างเขื่อน โดยมีทั้งรายสัปดาห์ และรายวัน (รวมข่าวเศรษฐกิจ, พฤศจิกายน 2531) (วันใหม่, 1 ตุลาคม 2531) (หอการค้า, ตุลาคม 2531) (ตะวันออก, 16-30 พฤศจิกายน 2531) และเจาะเฉพาะหนังสือประเภทเศรษฐกิจ และธุรกิจที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้อ่านเป็นพ่อค้า นักธุรกิจ ซึ่งลักษณะของหนังสือพิมพ์มีเนื้อหาสาระความรู้ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเชื่อมปากมูลในช่วงแรก จึงปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงมีนโยบาย (POLICY) ที่จะนำเสนอข่าวโครงการเชื่อมปากมูล ซึ่งโดยมากเป็นในเชิงบวกมากกว่าอาจมีบางครั้งมีบทความเชิงลบอยู่บ้าง แต่ก็ไม่รุนแรง อาทิ "ใครได้...จากการสร้างเขื่อน" จากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอุบลราชธานี (วันใหม่, 1 ตุลาคม 2531:1).

ในช่วงต่อจากปี 2532 - 2533 ข่าวกรณีปากมูลได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับ ในทุกครั้งที่มีการเกิดขั้วในสังคม โดยพิจารณาได้ว่าเมื่อมีเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวที่มีการประท้วง หรือคัดค้านรุนแรง อาทิ เหตุการณ์ประท้วงเมื่อ 11 - 14 กุมภาพันธ์ 2533 ที่ชุมนุมกันที่แก่งสะพือ เพื่อประท้วงให้ระงับการสร้าง หนังสือพิมพ์จะรายงานเหตุการณ์ และบรรยายอย่างละเอียด พร้อมการให้ความหมายในอารมณ์ร่วมของผู้คัดค้าน (ไทยรัฐ; 14 กุมภาพันธ์ 2533:1) (ข่าวสด, 13 กุมภาพันธ์ 2533:1)

ในกระแสเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อกรณี ปัญหาปากมุลครั้งสำคัญฯ (ประหวังที่ศาลากลาง จ.อุบลราชธานี ติดต่อกัน 11-14 กุมภาพันธ์ 2533, การอภิปรายที่ จ.อุบลราชธานี จากเจ้าหน้าที่รัฐเป็นเหตุให้นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศษณ์ร์ นายกรัฐมนตรีประจำสำนักนายก ทหาร้ายร่างกายราษฎร เมื่อ 15 เมษายน 2533) สื่อมวลชนหนังสือพิมพ์จะนำเสนอข่าวในลักษณะแบบเร้าอารมณ์ เพื่อสร้างเรื่องราวที่ขัดแย้งให้ตื่นเต้นหรือการขยายความเกินความจริง (EXAGGERATION) ซึ่งเป็นลักษณะปกติธรรมดาของการพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์

รัฐมนตรีมอบค่านเคินหน้า "ปากมุล" (ไทยรัฐ ; 14 กุมภาพันธ์ 2533:1)

"ผ่าขหนูนเขื่อนปากมุลพบจุดจบชนเหล็ก ตายเจ็บ 40" (ข่าวสด ; 15 กุมภาพันธ์ 2533:1)

"กพพ. ยืนกระต่ายสร้างเขื่อนอพยพราษฎรอยู่ที่ดีกว่าเดิม" (เดลินิวส์ ; 4 เมษายน 2533:1)

"อัครไชยศิริ ตบคนร่วมสัมมนาปากมุล" (สยามรัฐ ; 18 เมษายน 2533:1)

"ประหวังเขื่อนปากมุล ออกกรสผู้ว่าหัวเลี้ยวกันถ้าด้านอยู่" (มติชนรายวัน ; 6 กุมภาพันธ์ 2533:1)

ส่วนการกำหนดข่าวกรณีปากมุลในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ยังมีการนำเสนออยู่เป็นระยะๆ ในช่วงปี 32 มีหนังสือพิมพ์ประเภทนิตยสารข่าว (NEWS MAGAZINE) เกิดขึ้นทำให้ข่าวปัญหาขัดแย้งกลายเป็นเรื่องราวที่ดี ต่อการนำเสนอประเด็นปัญหาต่างๆ และความเป็นมา มานำเสนอในรายละเอียดของข่าวให้มากขึ้นกว่าการเสนอข่าวในฉบับรายวันซึ่งทำให้ผู้อ่านที่ไม่ได้ติดตามข่าวนี้ จะได้ทราบเรื่องราวอย่างละเอียด เป็นการสรุปความสืบเนื่องของความขัดแย้งไว้ทั้งหมด

" เชื้อนปากมูลราคา 3,000 ล้านบาทจะไม่สวยหรือเหมือนที่ฉันมีปัญหา
ชาวบ้านไม่ยอมเออออถึงแม่หอการค้าจะหนุน" (ผู้จัดการ , 6-12
กุมภาพันธ์ 2532:1)

" เชื้อนปากมูลกับปากห้องคนจนรัฐบาลจะเลือกเอาเทคโนโลยีสูงสำหรับ
ธรรมชาติ" (ข่าวพิเศษ ; 8-14 กุมภาพันธ์ 2532:1)

จากเนื้อหาที่กล่าวมา สื่อมวลชนตีพิมพ์ได้เสนอข่าวกรณีเชื้อนปากมูล
อย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญเหมือน ๆ กัน พิจารณาได้ว่า เนื้อหาของข่าวกรณี
เชื้อนปากมูล เป็นเรื่องที่มีผลกระทบกับสาธารณชน เป็นความขัดแย้งที่มีเรื่อง
เจ้าอารมณ์การต่อสู้ ในที่นี้เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลทั้งนักการเมือง ชาวบ้าน แลรัฐบาล
จึงนับว่าอยู่ในความสนใจตามสัญชาตญาณของมนุษย์ ขณะเดียวกันเป็นเรื่องที่มีผล
กระทบมาถึงส่วนรวมด้วย สอดคล้องกับหลักการเสนอข่าวของสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์
ทั่วๆ ไปที่จะนำหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของผู้อ่าน และมีผลกระทบต่อสาธารณชน หรือ
ส่วนรวมโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั่วโลก
กำลังตื่นตัวเรื่องการอนุรักษ์มาจูงใจต่อการเสนอข่าวด้วยการเสนอในแบบเจ้าอารมณ์
เพื่อสร้างสีสัน

2. บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ; การนำเสนอข่าวกรณีเชื้อนปากมูลของ
หนังสือพิมพ์ในช่วงนี้ เป็นลักษณะการรายงานความก้าวหน้า และความเคลื่อนไหวของ
โครงการ และผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการนี้ จนในบางขณะหนังสือพิมพ์ได้กระทำ
หน้าที่ชี้แนะผู้อ่านให้สนับสนุนโครงการอย่างนอกหน้า "หอการค้าอุบลขานรับเชื้อน
ปากมูล" เช่น (ตอ/น , 1-15 ตุลาคม 2531:1) ดังนั้นจากเนื้อหาที่ปรากฏพิจารณา
ได้ว่า หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่ในการเสนอข่าวเชื้อนปากมูล ตามข้อเท็จจริงใน
รายละเอียดของโครงการเท่านั้น โดยเน้นถึงการชี้แนะเชิงโฆษณาโครงการ

ในช่วงปี 2532 - 2533 บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวกรณี ปากมูล เป็นการรายงานข่าวตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ หรือการดำเนินการ ประท้วงของฝ่ายค้าน ซึ่งเป็นการรายงานข่าวตามบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการ เสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เป็นกระแสเหตุการณ์ เช่น "นายทุนพร้อมลงทุนที่อุบลถ้าปากมูลสร้างเสร็จ" (ดาวสยาม, 27 กันยายน 2532:1) "นายกฯ สร้างแน่ เชื้อนปากมูล" (ไทยรัฐ, 29 มีนาคม 2533:1) "ลักไก่เสนอ คณะรัฐมนตรีอนุมัติปากมูล เติลินิวส์" (เติลินิวส์, 21 เมษายน 2533:1) หรือความผิด ปกติของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนเป็นข่าว "เดินขบวนปิดถนนค้านเชื้อนปากมูล" (ไทยรัฐ 12 กุมภาพันธ์ 2533:1) "ค้านเชื้อนปากมูลไหลามทุ่งฮือ เมาบัตร์ อดข้าวประท้วง" (มติชนรายวัน, 13 กุมภาพันธ์ 2533:1)

สมหมาย ปาริจฉัตร ได้กล่าวว่า "เรื่องอะไรก็ตามที่เป็นความขัดแย้ง ย่อมผิดไปจากปกติแล้ว ฉะนั้นการเสนอข่าวส่วนใหญ่เป็นเรื่องไม่ปกติทั้งนั้น ถ้าปกติ มันก็ดำเนินไปตามปกติไม่มีอะไร พอเกิดความไม่ปกติขึ้นมา"

"บางทีมันเป็นความเคลื่อนไหวที่ไม่มีข้อสรุป อันนั้นก็เป็นอย่างแล้ว... เช่นเดียวกันกับการเสนอข่าวเรื่อง เชื้อน เมื่อมีข่าวว่าจะมีการกู้เงินจากแบงก์โลกมา สร้างเชื้อน ก็เสนอรายงานข่าวมันเป็นความเคลื่อนไหวคนวิพากษ์วิจารณ์เท่านั้น การ พิจารณาคนเป็นหน้าเชื่อถือได้ก็หน้าเสนอเป็นข่าว การวิพากษ์วิจารณ์ของเขาอาจไม่ ตรงกับข้อเท็จจริงก็ได้ - เขาก็หาข้อเท็จจริงมาผิด แต่ข่าวอาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ก็ได้สารหนังสือพิมพ์ก็ต้องเสนอให้คนได้ตามว่าจริง ๆ มันเป็นอย่างนี้บ้าง ฉะนั้นในช่วง ระหว่างการเสนอข่าว ในช่วงการเคลื่อนไหว หนังสือพิมพ์ สามารถเสนอเพื่อบอกให้ ประชาชนรู้ว่าคุณจะต้องติดตามนะ" (สมหมาย ปาริจฉัตร, สัมภาษณ์ 9 พฤศจิกายน 2534)

ส่วนในหน้าที่ของการชี้แนะ และเป็นเวทีการแสดงความคิดเห็นจะถูกนำเสนอในลักษณะบทความ เช่น "เชื้อนไฟฟ้าปากมูลเพื่ออุตสาหกรรมอย่าปล่อยให้ เกษตรกรรมเป็นแค่เศษกรรม" (เอกราชรายปักษ์, เมษายน 2533:1)

" เชื้อนปากมดูล มหันตภัยชาวอุบล" (มติชนรายวัน 10 พฤษภาคม 2532:1) ฟ็องเทวดา, เคลินิวส์ 18 เมษายน 2533:5 , ใต้หัวโขน , บ้านเมือง 20 เมษายน 2533:6 , บทนำ เช่น(อุบลรัตน์, พฤษภาคม 2532:4), (มติชนรายวัน 26 เมษายน 2533:4) (สยามรัฐ 14 กุมภาพันธ์ 2533:4) และการถาม - ตอบ ผ่านคอลัมน์จกหมายถึงบรรณาธิการ เช่น (มติชนรายวัน 23 พฤษภาคม 2533:6) (รุ่งทุกข์รุ่งเรียน, บ้านเมือง 15 พฤษภาคม 2533:6) (หลักไท , 14 - 20 พฤษภาคม 2533:5) (จดหมายถึงบรรณาธิการ, สยามรัฐ 3 พฤษภาคม 2533:6)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน พิจารณาในแง่บทบาทภาระหน้าที่ของสื่อมวลชน ในกรณีเชื้อนปากมดูลพบว่า สื่อมวลชนได้มีบทบาทหน้าที่ในการให้ข่าวสาร ตรวจสอบความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ และเป็นเวทีของการแสดงความคิดเห็น จากภาระหน้าที่ดังกล่าว แสดงว่าหนังสือพิมพ์ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามวิถีทางของวิชาชีพหนังสือพิมพ์เช่นกัน

3. การตลาด ; การเสนอข่าวกรณีเชื้อนปากมดูล ในช่วงแรกเป็นการกำหนดตลาดเฉพาะส่วน เพื่อสนองกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดของผู้อ่านในท้องถิ่น จ.อุบลราชธานี หรือคนอีสาน เป็นสำคัญ ดังจะเห็นว่าการนำเสนอข่าวมีเนื้อหาที่เน้นเฉพาะผู้รับสารที่เป็นคนท้องถิ่น จ.อุบลราชธานี พื้นที่ที่จะก่อสร้างเขื่อนเท่านั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับหรือสัมพันธ์กับเนื้อข่าวมากกว่ากลุ่มใด อาทิ "โขงเจียมจะมีเขื่อนใหญ่ที่สุดในอีสาน"(ตอ/น; 16-30 พฤศจิกายน 2531:1) "หอการค้าอุบลประสานเชื้อนปากมดูล ผอ. กพผ. ชี้แจงชัดเจน"(หอการค้า 19 ตุลาคม 2534:1) "อีสาน - ใต้ สว่างแน่ กพผ. ทุ่มนับหมื่นล้านสร้าง 3 โรงไฟฟ้า"โลกธุรกิจ 14 ตุลาคม 2531:1) ลักษณะเช่นนี้เป็นการเสนอข่าวโดยการเจาะจงส่วนแบ่งตลาดของผู้อ่านเป้าหมายอย่างชัดเจน

ธุรกิจหนังสือพิมพ์ในช่วงหลัง (ปี 32) เป็นต้นมา เป็นธุรกิจของมหาชน หนังสือพิมพ์ได้นำกิจการเข้าตลาดหลักทรัพย์ เพื่อปรับปรุงกิจการและขยายงาน หนังสือพิมพ์มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และเนื้อหาในการนำเสนอ มีหนังสือประเภท

นิตยสารข่าวเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งมีทั้ง เป็นการแตกเครือข่ายจากหนังสือพิมพ์รายวัน และการเกิดขึ้นใหม่ ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่จะเป็นข่าวจึง เป็นการจับประเด็นข่าวในสังคมที่เกิดขึ้นมาสรุปรายงาน และหาข้อมูลเพิ่มเติมจากที่ได้เสนอข่าวไปแล้วในหนังสือพิมพ์รายวัน โดยเฉพาะเหตุการณ์ข่าวที่มีประเด็นขัดแย้ง หรือเงื่อนงำที่จะแตกประเด็นข่าวหรือเนื้อหาออกไปได้อีก เช่นกรณีเชื่อนปากมุล จึงเป็นลักษณะข่าวที่จะนำมาเพิ่มเติมหรือหารายละเอียดได้อีก ดังจะเห็นในช่วงที่เริ่มมีการเคลื่อนไหวต่อต้านหนังสือประเภทนี้จะนำเรื่องราวเชื่อนปากมุลมานำเสนอ สรุปความเป็นมา และเพิ่มเติมเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ หรือสรุปเรื่องราวความขัดแย้งที่ผ่านมา และวิเคราะห์เพิ่มเติม อาทิ (ผู้จัดการ , 6-12 กุมภาพันธ์ 2532:3) (ข่าวพิเศษ 8 - 14 กุมภาพันธ์ 2532:4) เพื่อสนองความต้องการของผู้อ่านที่สนใจเรื่องนี้ และต้องการทราบข้อมูลมากกว่าที่รายงานเนื่องจากเนื้อหาในหน้าหนังสือพิมพ์มีจำกัด การเสนอข่าวจึงมีเนื้อหาที่จะเสนอส่วนน้อย หรือผู้อ่านที่ไม่เคยติดตามเรื่องราวปัญหาอย่างละเอียดในเรื่องนี้ก็จะค้นหาข้อมูลเหล่านี้อ่านได้ ส่วนลีลาการเขียนเพื่อสร้างความสนใจในการซื้อยังคงใช้การเสนอในแบบเจ้าอารมณ์เหมือนเดิม ดังจะเห็นได้ว่าข่าวปากมุลได้รับการนำเสนอในรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันทั้ง ข่าว บทนำ หรือบทความด้วยวิธี และลีลาการเขียนที่จะกระตุ้นความสนใจผู้อ่าน เพื่อจูงใจในการเสนอขายในส่วนแบ่งการตลาดแต่ละประเภทด้วยลักษณะการนำเสนอที่แตกต่างกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่านโยบายในการเสนอข่าวของสื่อมวลชนในกรณีนี้ นำเสนอข่าวตามประเด็นที่ประชาชนสนใจ ด้วยการเสนอความขัดแย้งในการคัดค้านการสร้างเขื่อน ด้วยวิธีการเสนอแบบเจ้าอารมณ์ เพื่อดึงดูดความสนใจของตลาดผู้อ่าน

จุดขายที่สื่อมวลชนเลือกเสนอ

สื่อมวลชนเลือกเสนอเนื้อหา กรณีเขื่อนน้ำโจน ด้วยจุดขาย ดังนี้

1. ผลประโยชน์ของโครงการ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะเริ่มแรก ที่โครงการปากมุลยังไม่ได้รับการคัดค้าน นั้นเพราะมีความหมายที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของข่าว ในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาการความก้าวหน้า

และความใกล้ชิดของ เหตุการณ์ในส่วนที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชน จึงได้รับ
คัดเลือกมานำเสนอ ดังนี้

"สร้าง เชื้อนปากมูลกันแม่น้ำมูล เพิ่มกำลังผลิตกระแสไฟฟ้าอีกเท่าตัว ใช้
ระบบใหม่ ไม่มีการกักเก็บน้ำ ทำให้ไม่พบปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ได้" (โลกธุรกิจ : 14
ตุลาคม 2511:5)

"ประโยชน์ที่จะได้รับจากการสร้าง เชื้อนนี้คือ จะสามารถตั้ง โรงไฟฟ้า
พลังน้ำ มีกำลังผลิต 136,000 กิโลวัตต์ ซึ่งจะลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อน้ำมันประมาณ
220 ล้านบาท สูบน้ำให้กับพื้นที่เกษตรได้ 160,000 ไร่ (มติชนรายวัน : 15
ตุลาคม 2511:2)

"โครงการก่อสร้าง เชื้อนและโรงไฟฟ้าปากมูล ยังเป็นโครงการที่จะ
สนับสนุนแหล่งต้นทุนสำรองที่จะนำไปใช้ในโครงการอีสานเขียวอันจะส่งผลต่อไป ถึง
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในภูมิภาคแห่งนี้ ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
(หอการค้า จ.อุบลราชธานี : ตุลาคม 2531:1)

"ประโยชน์ของโครงการปากมูล เมื่อก่อสร้างเสร็จจะมีทั้งต่อส่วนรวม
ของประเทศและชาวอุบลราชธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวโขง เขียมจะได้มีแหล่งท่องเที่ยว
เพิ่มอีกแห่งหนึ่ง มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกขึ้น จึงจะทำให้เกิดอาชีพต่าง ๆ ที่
เกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวมากมาย" (ตะวันออกเฉียงเหนือ: 16- 30 พฤศจิกายน
2531:2)

และในขณะเดียวกัน การเสนอข่าว เชื้อนปากมูลในเรื่องนี้ ยังมีน้ำหนัก
ของการให้ข่าวด้านบวกด้านเดียวอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากช่วงแรกของการเสนออนุมัติ
ยังไม่ปรากฏน้ำหนักของการให้ข่าวในกลุ่มฝ่ายค้านเลย อีกทั้งสภาพแวดล้อมของ
กระแสการคัดค้านจากกลุ่มอนุรักษ์ในปี 2531 มุ่งประเด็นไปที่การคัดค้านการ
สร้าง เชื้อนน้ำโจนอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง เพราะมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม
และทรัพยากรธรรมชาติในวงกว้างกว่า (และให้ผลร้ายแรงกว่า) ทั้งยังอยู่ในบริเวณ

ของพื้นที่ภาคกลางอีกด้วย รัฐบาลเองก็ยังมีได้มีการเคลื่อนไหว หรือมีท่าทีต่อ การดำเนินงานพิจารณาโครงการเชื่อมปากมูล ในช่วงนั้นแต่อย่างใด แรงกดดันของ ความขัดแย้งจึงยังไม่มี เหมือนเขื่อนน้ำโจน จึงเป็นโอกาสที่จะนำผลประโยชน์ของ โครงการในส่วนของ กพผ. มาเสนอเป็นจุดขายข่าวที่มีน้ำหนักของข่าวในทางเดียว ได้ในขณะนั้น

2. เสนอความขัดแย้งจากผลกระทบในเรื่องการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว แต่ไม่มีการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจาก เป็น ผายเพื่อการระบายน้ำเท่านั้น

"เชื่อมปากมูลกับปากห้องคนจน รัฐบาลจะเลือกเอาเทคโนโลยีสูงล้ำ หรือธรรมชาติ" (ข่าวพิเศษ 8 - 14 กุมภาพันธ์ 2532:2)

"นายไพฑูรย์ ชอบเสียง กล่าวว่า คณะกรรมการที่ศึกษาปัญหาเชื่อม ปากมูลพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติจะถูกทำลาย" (มติชนรายวัน 30 เมษายน 2532:2)

"โบราณวัตถุ และโบราณสถานที่สำคัญรวมทั้งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่มีคุณค่าจะต้องสูญเสียไปอย่างแน่นอน" (มติชนรายวัน 20 ตุลาคม 2532:1)

"ปลาน้ำจืดที่มีคุณค่าสมบูรณ์ในลำน้ำมูล ซึ่งชาวบ้านหาเลี้ยงชีพมาหลายชั่ว อายุคน ก็จะสูญพันธุ์ หาก กพผ. สร้างเชื่อมปากมูล (เดลินิวส์ 29 พฤษภาคม 2532:2)

3. เลือกเสนอประเด็นใหม่ ๆ จากเหตุการณ์ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับกรณีเชื่อมปากมูลให้เป็นข่าวอยู่เรื่อย ๆ ในวิชาชีพหนังสือพิมพ์แล้ว การแสดงถึง ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ในลักษณะนี้ สอดคล้องกับธรรมชาติของการเสนอข่าว หนังสือพิมพ์ที่จะรายงานความคืบหน้าของเหตุการณ์ จะเป็นผลประโยชน์ต่อการ เสนอขายดังตัวอย่าง

"ชาวสร้าง เชื้อนปากมูล กลายเป็นลู่ทางท่ามาหากินของเหล่ามัจฉาชีพ
พบราษฎรหลายหมู่บ้านถูกหลอกกล่อ แกรมชักชวนไปทำงานสร้าง เชื้อนโดยมีเงื่อนไขต้อง
เสียเงินสมัคร" (บางกอกอีเล็คทริซิติ์ ฉบับที่ 6 ปี 2532:1)

"อีกปัญหาหนึ่งที่นายอิสระ สมชัย กระโคนเข้ามาคัดค้านอย่างเต็มที่
คือโครงการเชื้อนปากมูลของ กพณ." (ข่าวพิเศษ 12 - 18 เมษายน 2532:2)

"เฉลิม" โศดลขุสตุตตัวตันโครงการ "ปากมูล" (เส้นทางเศรษฐกิจ 15
- 21 พฤษภาคม 2532:1)

"นายอนุวรรตน์ กล่าวว่า "เรื่องนี้ผมเดินหน้าลูกเดียว ใครจะพูดก็พูด
ไป ผมไม่พูด ขณะนี้ ข้อมูลพร้อมแล้ว" (เดลิมีเรอร์ 4 เมษายน 2532:2)

"ชวนศิลป์ิน ค้านเชื้อนปากมูล" (มติชนรายวัน 30 เมษายน 2532:1)

"หากเกิดการสร้าง เชื้อนปากมูลขึ้นมาแล้ว จะทำให้วัดคอนชาตุกัญน้ำ
ห้าม ซึ่งภายในบริเวณวัดมีอนุสรณ์สถานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลวงปู่เสาร์" (มติชนราย
วัน 20 ตุลาคม 2532:2)

"มือบสงกรานต์ ค้านเชื้อนชู้ตาชวัญ สุตมันส์ วันหน้าจะไม่มีปลาแตกกิน
กพณ. ไบ้สนิท" (ผู้จัดการ II 24 - 30 เมษายน 2532:1)

"แฉการเมืองชักโซชาวอุบล ประท้วงสร้างเชื้อนปากมูลรุ่น" (บ้านเมือง
14 กุมภาพันธ์ 2533:1)

"สส. จุฑชนวน - ลาออก ค้านหาเชื้อน" (มติชนรายวัน 17 กุมภาพันธ์
2533:1)

"รองผู้ว่าอุบล ออกโรงยื่นเขื่อนปากมูลประโยชน์มหาศาล"
(สายกลาง 22 กุมภาพันธ์ 2533:1)

"บักจิว" เล่นบทกวางใจ เปิดบ้านสวนพุดตานเคลียร์ปัญหาเขื่อนปากมูล
เรียกทั้งฝ่ายการไฟฟ้า และฝ่ายต่อต้านหรือเครื่องเครียดครั้งวัน" (มติชน 24
เมษายน 2533:1)

"ในหน้าหนังสือพิมพ์ได้มีการรายงานข่าวกันว่า นายไชยศิริ
เรื่องกาญจนเศรษฐ รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ใช้วาจาไม่เหมาะสม และ
กระทำการอันไม่เหมาะสม กับนักศึกษาและประชาชนที่คัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูล"
(มติชน 18 เมษายน 2533:1)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นว่า มีประเด็นข่าวของบุคคลสำคัญต่อการ
เสนอขายข่าวทั้ง ส.ส. รัฐมนตรี ศิลปิน และมีเงื่อนไขประเด็นอื่น ๆ อาทิ สร้าง
เขื่อนท่าสายวัด หรือ ปลาไม่มีจะสูญพันธ์ ล้วนเป็นเรื่องราวที่จะนำมาเสนอเพื่อดึงใจ
ผู้อ่านในตลาดกลุ่มเป้าหมายให้สนใจได้หลายกลุ่ม

ดังนั้น จากข้อมูลการศึกษาจึงสรุปได้ว่าจุดขายหลักที่สื่อมวลชนนำมาเสนอ
กรณีเขื่อนปากมูล คือเนื้อหาในประเด็นการคัดค้านจากฝ่ายอนุรักษ์ ในเรื่องของการ
ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ที่มีผลกระทบต่อเพื่อนกับผลประโยชน์
ของสาธารณชน เพื่อสนองกระแสความต้องการด้านอนุรักษ์ของกลุ่มเป้าหมายหลักทาง
การตลาด เพราะเป็นหัวเรื่องที่มีความนิยมในสังคมของคนยุคนี้ โดยเพิ่มสีสันของ
การเสนอข่าว จากการนำเสนอเนื้อหาด้วยวิธีเขียนแบบเร้าอารมณ์ ฉะนั้น ท่าทีของ
สื่อมวลชนที่มีต่อการสร้างเขื่อนปากมูล จากการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้คือ ท่าทีคัดค้าน
การสร้างเขื่อนที่เลือกประเด็นความขัดแย้ง เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมที่กระทบกระเทือน ผลประโยชน์ของสาธารณชน มากำหนดเป็นจุดขายใน
การเสนอเนื้อหา โดยใช้การเสนอข่าวแบบเร้าอารมณ์ เป็นส่วนสนับสนุนให้จุดขาย
เด่นชัด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ในทุกส่วนของตลาดข่าวสาร

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน

การวิเคราะห์รูปแบบ และการนำเสนอเนื้อหาในบทที่ 7 นี้จะใช้การพิจารณาหัวข้อต่าง ๆ เหมือนเช่นบทที่ 4 และ 5 ดังนี้

แหล่งที่มาของข้อมูล

การเสนอเนื้อหากรณีเชื่อนปากมุล สื่อมวลชนได้ข้อมูลจาก กพผ. รัฐมนตรีผู้กำกับดูแล กพผ. รัฐบาล กลุ่มฝ่ายค้าน ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ และสามารถให้ข่าวได้ และสื่อมวลชนเอง โดยการรายงานข่าวจากผู้สื่อข่าวท้องถิ่น

การหาข้อมูลเพื่อนำเสนอ ขึ้นอยู่กับความคล่องตัวของแหล่งข้อมูลต่อการให้ข่าว ซึ่งกลุ่มคัดค้านได้เปรียบ เนื่องจากไม่มีขั้นตอนและระบบเหมือนราชการ จึงทำให้การรับรู้ของข้อมูลข่าวสาร เพื่อการเสนอข่าวสอดคล้องกับธรรมชาติการดำเนินงานของสื่อหนังสือพิมพ์ ฉะนั้นจึงทำให้บรรยากาศของการคัดค้านถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ได้อย่างชัดเจนกว่าภาพของการสนับสนุน

รูปแบบการเสนอเนื้อหา

การเสนอเนื้อหากรณีเชื่อนปากมุล ได้นำเสนอในทุกรูปแบบเหมือนเช่นเชื่อนอื่น ๆ คือ ข่าว บทความ สกู๊ปพิเศษ บทนำ จดหมายจากผู้อ่าน และคอลัมน์ ชูชิบ ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

ข่าวหน้า 1 เสนอเป็นข่าวเด่นในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น แต่ข่าวย่อยเสนอในหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง (กรุงเทพฯ) และเมื่อมีการเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างต่อเนื่องชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ การเสนอข่าวได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ทั้งข่าวย่อยและข่าวหน้าหนึ่งพร้อม ๆ กัน ส่วนในกรณีที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ เช่น

การประท้วง และกิจกรรมในระหว่างการประท้วงติดต่อกันหลายวัน อาทิ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ร่วมเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างฝ่ายค้าน และฝ่ายสนับสนุน หรือ เหตุการณ์รัฐมนตรี ไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ทหาร้ายร่างกายราษฎรเมื่อครั้งจัดอภิปรายที่ จังหวัดอุบลราชธานี เหตุการณ์เหล่านี้จึงจะได้รับการนำเสนอเป็นข่าวหน้าหนึ่งทุกครั้งไป

บทความ แสดงความคิดเห็นแลกลเปลี่ยนทัศนคติเห็น ซึ่งมีการนำเสนออยู่เรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่เป็นความคิดเห็นคัดค้านการสร้างเขื่อน โดยเฉพาะเมื่อมีเหตุการณ์ต่อต้านที่มีความรุนแรง หรือสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น โดยไร้เหตุและผลตามตรรกะของประชาธิปไตยแล้ว ช่วงนั้นก็จะมีการเสนอบทความชี้แนะแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่เกิดขึ้นมากมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้ เบลวสีเงิน , ไชยรัฐ 18 เมษายน 2533:5 , รุ่งประสานสาย , มติชนราชวัน 18 เมษายน 2533:5 พ็องเทวดา , เคลินิวส์ 18 เมษายน 2533:6, ลอยตามลม, เคลิมิเรอร์ 18 เมษายน 2533:5

บทนำ มีในลักษณะของการประสานประโยชน์ร่วมกัน มากกว่าจะเป็นการสนับสนุนหรือคัดค้าน (มติชนราชวัน, 26 เมษายน 2533:4)

คอลัมน์ซุบซิบ มีประปราย แต่ให้ภาพในความเป็นกลาง และการสนับสนุนมากกว่าการเสียดสี จะเสนอถึงในช่วงมีประเด็นขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลสำคัญ อาทิ กรณี ส.ส. ประสบ ประถมศึกษาพันธ์ หรือ เฉลิม อยู่บำรุง หรือรัฐมนตรี ไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ (ดาวสยาม 19 กุมภาพันธ์ 2533:4, ข่าวสด 20 กุมภาพันธ์ 2533:4)

จดหมายจากผู้อ่าน มีเสนอประปรายจากบรรดาชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบแต่ไม่มากนัก

รูปแบบของการเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน ที่มีการนำเสนอทุกส่วนของหนังสือพิมพ์เช่นนี้ อธิบายได้ว่า สื่อมวลชนให้น้ำหนักความสำคัญของหัวข้อนี้มากกำหนดเป็นหัวข้อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้ ตามที่สื่อมวลชนเสนอ ประกอบกับความต้องการในเรื่องอนุรักษ์ของสังคมมีมาก กระแสของการเป็นข่าวในเรื่องนี้จึงอยู่ในความสนใจของสังคม และเป็นที่แน่นอนว่าหนังสือพิมพ์ย่อมต้องจับกระแสของเหตุการณ์ ในความสนใจของผู้อ่านมาเสนอ เพื่อจะขายข่าวตามที่ตลาดต้องการ

การเสนอเนื้อหา

ลักษณะเนื้อหาของข่าวที่นำเสนอ ในหนังสือพิมพ์กรณีเขื่อนปากมูล ได้พิจารณาวิเคราะห์เช่นเดียวกับบทที่ 4 และ 5 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เนื้อหาประเภทข้อเท็จจริง เป็นการเสนอข้อมูล รายละเอียด และความคืบหน้า ผลประโยชน์ของโครงการ โดยมีประเด็นที่นำเสนอ ดังนี้

- รายงานความขัดแย้งของปัญหาเขื่อนปากมูล ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (มติชนรายวัน, 13 พฤษภาคม 2532:1 , ดาวสยาม 27 กันยายน 2532:2, เติลนิวส์ 30 เมษายน 2532:2 , ไทยรัฐ 19 กุมภาพันธ์ 2533:1, เติลนิวส์ 18 กุมภาพันธ์ 2533:1)
- รายงานความเคลื่อนไหวของโครงการ เช่น การพิจารณาศึกษาผลกระทบของโครงการ หรือการดำเนินงานของโครงการ (มติชน 20 เมษายน 2532:6 , เติลนิวส์ 17 มีนาคม 2532:5 , บ้านเมือง 18 เมษายน 2532:4 , แนวหน้า 27 เมษายน 2532:5 , สยามรัฐ 16 มีนาคม 2532:6)

ทิศทางของเนื้อหา เป็นการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกรณีเขื่อนปากมูล ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทิศทางของข่าวเชิงลบ ด้วยการสร้างภาพการตัดด้านเขื่อน เช่น ทำลายแหล่งท่องเที่ยว ประมง หรือการเกิดน้ำเน่าเสีย เช่น

"ตัวแทนคนอุปถัมภ์ ด้านสร้าง เชื้อนส่งหนังสือถึงนายกฯ ว่ารัฐได้รับข้อมูลผิด ส.ส. ประสมค้ำดันต่อ" (เดลินิวส์ 20 กุมภาพันธ์ 2533:1)

"ด้านเชื้อนปากมูล ไพลามทุ่ง ฮือ เผาบัตรรอดข้าวประท้วง" (มติชน 13 กุมภาพันธ์ 2533:1)

"ชาวอุบลฯ ด้านเชื้อนปากน้ำมูล นัดชุมนุมหน้าวันสงกรานต์" (มติชน 14 เมษายน 2532:1)

"ชาวอีสาน ลุกฮือ ด้านเชื้อนปากมูล โวยถูกบิดเบือน" (บ้านเมือง 22 มิถุนายน 2532:1)

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า การเสนอเนื้อหาลักษณะนี้ พิจารณาว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ ในการให้ข่าวสาร ที่เลือกกำหนดประเด็นให้ประชาชนรับรู้ ตามที่สื่อมวลชนเลือกเสนอ ซึ่งในกรณีนี้ก็คือการหยิบยกประเด็นการคัดค้านเชื้อนปากมูลมาเสนอ ซึ่งเป็นวิธีการสร้างสาธารณชนคืออย่างหนึ่ง

2. เนื้อหาประเภทข้อคิดเห็น เนื้อหาลักษณะนี้ คือการเสนอความคิดเห็นชี้แนะผู้รับสารให้สนับสนุนหรือคัดค้าน ตลอดจนการแสดงข้อคิดเห็นในการประนีประนอมข้อขัดแย้งทางสังคม ที่เกิดขึ้นซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

ประเด็นที่นำเสนอได้แก่

- การแสดงข้อคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ ประเด็นการคัดค้านเชื้อนปากมูล ดังตัวอย่าง

บทนำ , ฐานเศรษฐกิจ , 24 มิถุนายน 2532:5

บทความ , สยามรัฐ , 27 พฤษภาคม 2525:6

บทนา , ไทยรัฐ , 3 ตุลาคม 2525:4

ทิศทางของเนื้อหา ในภาพรวมของการนำเสนอส่วนใหญ่ เป็นข้อคิดเห็นในเชิงคัดค้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

" ไปสร้างที่อื่น" (เคลิมิเรอร์ , 27 เมษายน 2533:2)

"มันเป็นเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำที่ประหลาดที่สุดในโลก เพราะสร้างอยู่ใต้เมือง ได้ชุมชนใหญ่หลาย ๆ อาเภอ หลายจังหวัด ที่พร้อมจะระบายสิ่งโสโครก จำนวนมหาศาลลงสู่อ่างเก็บน้ำ" (มติชนรายวัน , 1 สิงหาคม 2532:2)

"และที่สำคัญคือเวลานี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ยังบอกไม่ได้ว่ามีพื้นที่ไหนไว้สำหรับรองรับการอพยพราษฎรออก" (สยามรัฐ , 20 มิถุนายน 2532:1)

จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมด รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนในกรณีเขื่อนปากมูล พบว่า หนังสือพิมพ์ให้การสนใจปัญหากรณีเขื่อนปากมูลในการนำเสนออย่างต่อเนื่อง ในทุกรูปแบบ บางครั้งมีการเสนอทุกรูปแบบในฉบับเดียวกัน โดยเนื้อหา มีทิศทางการคัดค้านการสร้างเขื่อน ในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าท่าทีของสื่อมวลชนกับการศึกษาในประเด็นนี้มีท่าทีคัดค้านการสร้างเขื่อน โดยพบว่าสื่อมวลชนมีนโยบายเสนอเนื้อหา ในกรณีนี้ด้วยการเลือกเสนอประเด็นความขัดแย้งในผลกระทบ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนเป็นจุดขาย และนำเสนอในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อดึงดูดความสนใจต่อกลุ่มเป้าหมายหลักทางการตลาด ในธุรกิจการค้าข้าว